

Pentru Neam și Țară

**Starea de spirit a Armatei Române
în perioada
26 iunie 1940-septembrie 1942**

Autor

Marin Voicu

editura

Miidecărți

Bragadiru - 2019

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE.....	7
INTRODUCERE	11
CAPITOLUL I: EVACUAREA EFECTIVELOR MILITARE DIN PROVINCIILE CEDATE U.R.S.S., UNGARIEI ȘI BULGARIEI ÎN VARA ANULUI 1940.....	21
I.1. PREMISELE ACCEPTĂRII ULTIMATUMULUI SOVIETIC. STAREA DE SPIRIT A ARMATEI ÎN PERIOADA PREMERGĂTOARE EVACUĂRII BASARABIEI ȘI NORDULUI BUCOVINEI.....	23
I.2. EVACUAREA TRUPELOR DIN BASARABIA ȘI NORDUL BUCOVINEI (28 IUNIE – 3 IULIE 1940).....	53
I.3. ORGANIZAREA ȘI EVACUAREA ARMATEI DIN NORD-VESTUL TRANSILVANIEI (31 august – 13 septembrie 1940).....	81
I.4. EVACUAREA SUDULUI DOBROGEI – O OPERAȚIUNE MILITARĂ REUȘITĂ (20 septembrie – 1 octombrie 1940)	95
CAPITOLUL II: STAREA DE SPIRIT A MILITARILOR ROMÂNI PE TIMPUL EVACUĂRII DIN TERITORIILE PIERDUTE ÎN ANUL 1940.....	109
II.1 UMILIREA ȘI DEZNĂDEJDEA MILITARILOR ROMÂNI ÎN BASARABIA ȘI NORDUL BUCOVINEI.....	111
II.2. ÎNTRE DATORIA FAȚĂ DE ȚARĂ ȘI DRAGOSTEA FAȚĂ DE FAMILIE.STAREA DE SPIRIT LA FRONTIERA DE VEST ÎN VARA ANULUI 1940	157
II.3. REPATRIEREA MILITARILOR ORIGINARI DIN TERITORIILE CEDATE ÎN ANUL 1940.....	187

CAPITOLUL III: PREOCUPĂRILE GUVERNULUI

ION ANTONESCU PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA

STĂRII DE SPIRIT A ARMATEI ROMÂNE ÎN PERIOADA

SEPTEMBRIE 1940 - IUNIE 1941 205

III.1. MORALUL, DEMNITATEA ȘI DISCIPLINA MILITARĂ - ELEMENTE DE BAZĂ ÎN CADRUL DEZIDERATULUI "O ARMATĂ MICĂ DAR PUTERNICĂ" FIXAT DE GENERALUL ION ANTONESCU 207

III.2. POZIȚIA ȘI MĂSURILE GUVERNULUI ION ANTONESCU FAȚĂ DE ÎNCERCĂRILE DE PENETRARE A SISTEMULUI MILITAR DE CĂTRE MIȘCAREA LEGIONARĂ 252

III.3. INFLUENȚA MISIUNII MILITARE GERMANE ASUPRA STĂRII DE SPIRIT A MILITARILOR ROMÂNI 286

CAPITOLUL IV: EVOLUȚIA STĂRII DE SPIRIT A ARMATEI

ROMÂNE PE TIMPUL CAMPANIEI DIN RĂSĂRIT PÂNĂ LA

OCUPAREA DISPOZITIVULUI ÎN COTUL DONULUI

(22 IUNIE 1941- SEPTEMBRIE 1942) 317

IV.1. ELIBERAREA BASARABIEI, NORDULUI BUCOVINEI ȘI ȚINUTULUI HERȚA. DEZVOLTAREA OFENSIVEI ÎN SPAȚIUL SOVIETIC - IMPLICAȚII PROFUNDE ASUPRA STĂRII DE SPIRIT A ARMATEI ROMÂNE ÎN ANUL 1941 319

IV.2. ACȚIUNILE ARMATEI ROMÂNE ÎN CAMPANIA ANULUI 1942 PREMERGĂTOARE BĂTĂLIEI DE LA STALINGRAD. EVOLUȚIA STĂRII DE SPIRIT A MILITARILOR 379

CONCLUZII 425

LISTA ABREVIERILOR 429

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ 431

I.1. PREMISELE ACCEPTĂRII ULTIMATUMULUI SOVIETIC. STAREA DE SPIRIT A ARMATEI ÎN PERIOADA PREMERGĂTOARE EVACUĂRII BASARABIEI ȘI NORDULUI BUCOVINEI

26 iunie 1940, orele 22.00 - începutul sfârșitului României Mari. Este clipa fatidică în care ambasadorul României la Moscova, Gheorghe Davidescu¹, a fost convocat de către Veaceslav M. Molotov, președintele Consiliului Comisarilor Poporului și ministrul de externe al U.R.S.S., pentru a-i fi înmănat textul ultimatumului guvernului sovietic pentru cedarea Basarabiei și Nordului Bucovinei, vechi teritorii românești, revendicate acum cu cinism și argumente de o falsitate șocantă, de către U.R.S.S. Prin conținutul documentului România era acuzată că în anul 1918 și-a însușit prin forță un teritoriu (Basarabia) cu populație predominant ucrainiană, ce aparținea de drept Republicii Sovietice Ucrainiene, situație cu care U.R.S.S. nu s-a împăcat niciodată. Sfidând total realitățile istorice, „Guvernul sovietic considera că, chestiunea întoarcerii Basarabiei este legată în mod organic de chestiunea transmiterii către U.R.S.S. a acestei părți a Bucovinei, a cărei populație este legată în marea sa majoritate cu Ucraina Sovietică prin comunitatea soartei

¹ **Gheorghe Davidescu** (1892-1959) - excelent diplomat de carieră, ministru al României la Moscova (1939-1940), secretar general al MAE din București (11 octombrie 1941-01 octombrie 1944). Sub comuniști, și-a continuat pentru scurt timp activitatea diplomatică, apoi a fost arestat și a decedat în închisoare (Gheorghe Buzatu, Stela Cheptea, Marusia Cirstea, editori, *Pace și război (1940-1944). Jurnalul Mareșalului Ion Antonescu (comentarii, anexe, cronologie). I Preludii. Explozia. Revanșa (4.IX.1940-31.XII.1941)*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2008, p. 73).

istorice, cât și prin comunitatea de limbă și compoziție națională”², considerând preluarea și a părții de nord a Bucovinei drept o despăgubire „neînsemnată” pentru așa-zisele prejudicii aduse de către România U.R.S.S.-ului și populației Basarabiei prin „dominația” de 22 de ani a acestei provincii.

Drept urmare, U.R.S.S. propunea Guvernului Regal al României înapoierea cu orice preț a Basarabiei și a nordului Bucovinei, așteptând răspunsul acestuia în decursul zilei de 27 iunie 1940.

Datorită întreruperii legăturilor telefonice, textul a fost recepționat de către București abia a doua zi în jurul orei 06.00.³ Vestea a provocat îngrijorare și a declanșat, cum era de așteptat, de altfel, o febrilă activitate la nivelul conducerii statului, ce s-a axat pe analizarea cererii sovietice și adoptarea unei poziții față de aceasta, declanșarea mecanismelor diplomatice în scopul aflării pozițiilor marilor puteri față de nedreptatea care i se făcea României și accelerarea măsurilor care se impuneau în această situație pe plan militar, cu precădere în cadrul Armatelor 3 și 4 aflate în dispozitiv pe granița de N și E⁴.

Datorită precipitării și derulării rapide a evenimentelor, acțiunile diplomatice și militare s-au desfășurat concomitent cu încercarea conducerii statului de a tergiversa și de a câștiga timpul necesar aflării poziției marilor puteri și aliaților din Înțelegerea Balcanică. Aceste informații erau vitale pentru că, în funcție de veștile

- 2 Apud, Dr. Mircea Mușat, 1940, *Drama României Mari*, Editura Fundației României Mari, București, 1992, pp.64-65. Vezi și Giurcă Ion, *Anul 1940. Drama României Mari*; Editura Pro Transilvania, București, 2000; Raoul V. Bossy, *Amintiri din viața diplomatică*, Editura Humanitas, București, 1990; Mihail Bruhis, *Rusia, România și Basarabia (1821, 1918, 1924, 1940)*, Editura Universitas, Chișinău, 1992; Alesandru Dușu, 1940. *Drama României. Rapt și umilință*, Editura Universal Dalsi, București, 2000; Florin Constantiniu, *Între Hitler și Stalin: România și Pactul Ribbentrop-Molotov*, Editura Danubius, București, 1991; Valeriu Florin Dobrinescu, *Bătălia diplomatică pentru Basarabia 1918-1940*, Editura Junimea, Iași, 1991; Gheorghe Buzatu, *Așa a început holocaustul împotriva poporului român*, Editura Majadahonda, București, 1995.
- 3 Ioan Scurtu, Constantin Hlihor, *Anul 1940, Drama românilor dintre Prut și Nistru*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1992, p.42.
- 4 Vezi, Mihai Pelin, *Săptămâna patimilor (23-28 iunie 1940). Cedarea Basarabiei și nordului Bucovinei*, Editura Compania, București, 2008; Gheorghe Tătărăscu, *Evacuarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord*, Editura Scrisul Românesc S.A., Craiova, 1941; Dr.Mircea Mușat, *op.cit.*; Ioan Scurtu, Constantin Hlihor, *op.cit.*; Valeriu-Florin Dobrinescu, Ion Constantin, *Basarabia în anii celui de-al doilea război mondial (1939-1947)*, Institutul European, Iași, 1995, Ion Constantin, *România, marile puteri și problema Basarabiei*, Editura Enciclopedică, București, 1995; Valeriu-Florin Dobrinescu, *op. cit.*; Dinu C. Giurescu, *România în cel de-al doilea război mondial (1939-1943)*, Editura All Educational, București, 1999; Ion Șișcanu, *Raptul Basarabiei*, Editura Universitas, Chișinău, 1992; Constantin Hlihor, *Complot împotriva României 1937-1947*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1999.

Respect pentru oameni și cărți

sosite din exterior, România nu putea adopta decât una din cele două variante posibile și anume: refuz sau acceptare.

Deși din textul ultimatumului, precum și din măsurile militare întreprinse de U.R.S.S. la granița cu România reieșea foarte clar că Rusia Sovietică nu va accepta alt răspuns din partea României în afară de cele două amintite. În urma primului Consiliu de Coroană ținut în ziua de 27 iunie 1940 orele 12.00⁵, Ion Gigurtu⁶ propune „să se răspundă Rusiei Sovietice că guvernul român este dispus să înceapă imediat tratative în scopul rezolvării pașnice a conflictului”⁷.

Pe parcursul zilei de 27 iunie, veștile sosite de peste hotare nu erau de bun augur pentru România. Germania, în pofida nerespectării de către Rusia Sovietică a prevederilor pactului Ribbentrop-Molotov, aceasta dorind să pună stăpânire și pe Bucovina, cu toate că provincia nu fusese niciodată sub stăpânirea rusească⁸, a sfătuit guvernul român să rezolve diferendul cu U.R.S.S. în mod pașnic, România neputându-se opune din punct de vedere militar unui stat precum U.R.S.S. Astfel, pe timpul întrevederii avute în după-amiaza zilei de 27 iunie cu regele Carol al II-lea, Manfred von Killinger îi spune acestuia: ”Colosul rus vă va strivi. În consecință, veți pierde nu numai Basarabia și Bucovina ci, în mod sigur, ceva mai mult. În acest conflict probabil că petrolul va fi distrus. În acest fel, o sursă de bogăție a României va fi pierdută. Noi, de asemenea, am avea de suferit dacă regiunea economică a României va fi paralizată. În consecință, eu vă sfătuiesc să adoptați bunul simț

5 Din 27 de membri, 11 au votat pentru respingerea ultimatumului, 10 pentru acceptare, 5 pentru discuții, iar 1 vot a fost rezervat (Apud, Dr. Mircea Mușat, *op.cit.*, p.71). În privința orei la care au început lucrările Consiliului de Coroană, Constantin Hlihor, în lucrarea *Anul 1940, Drama românului dintre Prut și Nistru*, avansează ora 12,30 (p.26).

6 Ion Gigurtu (n. 24 iunie 1886, Turnu Severin — d. iulie 1959, Sighet) - economist și industriaș, om politic, deputat și ministru în diverse cabinete sub dictatura lui Carol II, membru de seamă al camarilei regale, cu serioase legături în Germania, finalmente lider al guvernului (4 iulie-4 septembrie 1940) care a semnat dictatul de la Viena din 30 august 1940 privind cedarea Transilvaniei de Nord-Vest, sub presiunile Reichului hitlerist și ale Italiei mussolinienne, Ungariei. În anii războiului, I.G. a observat bunele relații cu I. Antonescu, iar sub comuniști a fost anchetat, urmărit și întemnițat. A murit în detenție (Gheorghe Buzatu, Stela Cheptea, Marusia Cirstea, editori, *op. cit.*, p.68).

7 Dr. Mircea Mușat, *op. cit.*, p.72.

8 Bucovina a fost ocupată de Imperiul Austriac în anul 1775 la dorința lui Iosif al II-lea al Austriei cîrcea, acest colț de Moldovă i-a trezit interesul pe timpul vizitei făcute în Transilvania în vara anului 1773: Sub pretextul necesității unui „coridor de legătură” între Transilvania și Pocuția, prin cele patru convenții încheiate între Imperiul Habsburgic și Imperiul Otoman între 7 mai 1775 și 2 iulie 1776, nordul Moldovei, cunoscut din acel an (1775) sub denumirea de Bucovina, în suprafață de 10441 km este răpit Moldovei și atribuit Imperiului Austriac (Vezi, Doru Mihăescu, *Bucovina și Basarabia (pornind de la numele lor)*, Editura Tehnopress, Editura Dan, Iași, 2000).

politic. Pe de altă parte, U.R.S.S. a făcut un așa serviciu Reich-ului, încât acesta nu se poate întoarce de dragul vostru împotriva sovietelor”⁹.

Este evident faptul că Germania dorea protejarea petrolului românesc, atât de necesar în viitoarele sale acțiuni militare.

În același timp, răspunzătoare pentru includerea nordului Bucovinei în cererea sovietică este tot Germania, care a cedat în fața pretențiilor sovietice și a permis nerespectarea pactului încheiat la 23 august 1939.

Conform ipotezei emise de Mihai Pelin în lucrarea „Săptămâna patimilor”, precum că decizia de a include Bucovina în textul ultimatumului a fost luată ulterior hotărârii de a revendica Basarabia¹⁰, Rusia Sovietică a încercat să forțeze nota în privința tatonării reacției Germaniei la pretenția sa.

Astfel, în timpul întrevederii cu V.M. Molotov în data de 23 iunie, contele von Schulenburg, ambasadorul Germaniei la Moscova, atenționează asupra supralicitării pretențiilor sovietice prin includerea întregului teritoriu al Bucovinei în revendicările sale. În fața reacțiilor ulterioare ale Germaniei, U.R.S.S. admite reducerea pretențiilor inițiale, limitându-se, în data de 26 iunie, în ceea ce privește Bucovina, doar la partea de nord a acestei provincii.

Având în vedere aceste aspecte putem admite că nordul Bucovinei ar fi fost salvat dacă partea germană se posta pe o poziție de intransigență totală față de depășirea de către U.R.S.S. a zonelor de interes stipulate în pact.

Asemenea Germaniei, și Italia sfătuiește România să cedeze pretențiilor vecinului de la răsărit, considerând „de un interes european esențial ca România să evite un conflict armat cu U.R.S.S.”¹¹.

Nici din partea aliaților balcanici România nu a primit asigurări că va fi ajutată prin punerea în aplicare a prevederilor Înțelegerii Balcanice; dimpotrivă, atât Grecia cât și Serbia roagă România să nu tulbure pacea în Balcani, singurul aliat hotărât să-și asume obligațiile fiind Turcia¹², însă acest lucru nu putea constitui o garanție pentru România că granița de sud va fi asigurată în cazul în care se va opune U.R.S.S.-ului, cu atât mai mult, cu cât, în aceeași zi în care România realiza crunta realitate a izolării externe, Ungaria și Bulgaria își făceau cunoscute revendicarea Transilvaniei, respectiv a Dobrogei de Sud.

9 Apud, Dr. Mircea Mușat, *op. cit.*, p.74.

10 Mihai Pelin, *op. cit.*, p.1.

11 Valeriu - Florin Dobrinescu, *op. cit.*, p.45.

12 *Ibidem*, p.20.

Respect pentru oameni și cărți

Guvernul ungar hotărăște în ședința din 27 iunie înaintarea unui memorandum Berlinului în care se specifică: „potrivit unei informații deținute de guvernul regal al Ungariei, România intenționează să facă concesii teritoriale în favoarea Uniunii Sovietice. Guvernul ungar își ia libertatea să arate guvernului german că o acțiune de acest gen va constitui în mod evident o discriminare flagrantă împotriva Ungariei, al cărui efect asupra opiniei publice va duce chiar la consecințe imprevizibile. Dacă România, din propria sa inițiativă încheie înțelegeri cu un alt stat, în probleme teritoriale, după părerea guvernului ungar, Ungaria trebuie să fie și ea inclusă simultan”¹³.

Similar și Pârvan Draganov, ministrul bulgar la Berlin, prezintă un memorandum în care specifică: „regele și guvernul bulgar s-ar afla într-o situație extrem de dificilă, dacă nu ar profita de situația actuală”¹⁴.

Acestea erau condițiile în care, pe timpul celui de-al doilea Consiliu de Coroană întrunit în seara zilei de 27 iunie, orele 21.00, s-a dezbătut soarta României și s-a hotărât acceptarea ultimatumului dat de guvernul sovietic. Din 26 de membri, sub impresia semnalelor sosite de peste granițe, 20 s-au declarat pentru acceptarea ultimatumului, iar 6 pentru rezistența armată¹⁵.

Conform relatărilor primului ministru Gheorghe Tătărescu au fost luate în calcul două ipoteze, prima vizând rezistența, ca act reflex al unui neam conștient de drepturile sale, ceea ce însemna un război inegal și irosirea forțelor militare, fapt ce ar fi încurajat Ungaria și Bulgaria, iar a doua constituind inițierea negocierilor pentru o evacuare în condiții rezonabile, urmărindu-se astfel reducerea din amploarea loviturii și evacuarea în condiții de siguranță a românilor care doreau să se retragă odată cu trupele române, precum și a avutului acestora¹⁶.

Ca urmare, într-o ultimă încercare de inițiere a unui dialog cu guvernul sovietic, guvernul român a transmis un răspuns evaziv, în care se declara deschis negocierilor pe marginea pretențiilor sovietice, fapt ce a determinat un răspuns foarte categoric al U.R.S.S., transmis în noaptea de 27/28 iunie României, prin care România era, practic, somată ca în decurs de patru zile, începând cu 28 iunie, orele 14.00 (după ora Moscovei) să evacueze teritoriul Basarabiei și Bucovinei de trupele românești, trupele sovietice urmând să ocupe în decursul aceleiași zile

¹³ *Apud*, Dr. Mircea Mușat, *op. cit.*, p.74.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Aceștia au fost: Nicolae Iorga, Silviu Dragomir, Victor Iamandi, Traian Pop, Ștefan Ciobanu, Ernest Urdăreanu.

¹⁶ Gheorghe Tătărescu, *op. cit.*, p. 23.

orașele Cernăuți, Chișinău, Cetatea Albă. De asemenea, se impunea României răspunderea privind păstrarea și nedeteriorarea căilor ferate, parcurilor de locomotive și vagoane, podurilor, depozitelor, aerodromurilor, întreprinderilor industriale, uzinelor electrice și a telegrafului, iar lichidarea gestiunilor în litigiu în legătură cu evacuarea armatei române și instituțiilor din Basarabia și partea de nord a Bucovinei urma să fie rezolvată de o comisie alcătuită din doi reprezentanți ai guvernului român și doi ai guvernului sovietic.

Guvernul sovietic insistă ca guvernul regal al României să răspundă la propunerile sus-menționate nu mai târziu de 28 iunie ora 12.00 (ora Moscovei)¹⁷.

Neavând altă alternativă, guvernul român transmite în dimineața zilei de 28 iunie următorul răspuns: „Guvernul român pentru a evita gravele urmări pe care le-ar avea recurgerea la forță și deschiderea ostilităților în această parte a Europei, se vede silit să primească condițiile de evacuare specificate în răspunsul sovietic.

Guvernul român ar dori totuși ca termenele de la punctele unu și doi să fie prelungite, deoarece evacuarea teritoriilor ar fi foarte greu de adus la îndeplinire în patru zile din pricina ploilor și inundațiilor care au stricat căile de comunicații.

Comisia mixtă instituită la punctul cinci ar putea discuta și rezolva această chestiune. Numele reprezentanților români în această comisie vor fi comunicate în cursul zilei¹⁸.

Răspunsul părții sovietice referitor la propunerile României a fost negativ, ulterior România reușind să obțină prelungirea termenului de evacuare cu o zi (3 iulie ora 13.00).

Având în vedere pregătirile militare sovietice intense care s-au desfășurat începând cu primăvara anului 1940 la granița cu România, putem afirma faptul că guvernul sovietic a luat în calcul refuzul României, variantă în care armata sovietică ar fi declanșat ofensiva, pătrunzând în forță în Basarabia și Bucovina, urmând probabil ocuparea întregii Moldove și stabilirea frontului pe Carpații Răsăriteni. De altfel, aceste probabile operațiuni sovietice au fost analizate de Secția a 2- a Informații a Marelui Stat Major și cuprinse într-un studiu amplu, referitor la situația politică militară a României. De remarcat este faptul că aprecierile la viitoarele probabile acțiuni sovietice au fost făcute la data de 19 iunie¹⁹, ceea ce

17 *Apud*, Ioan Scurtu, Constantin Hlihor, *op. cit.*, p.28. Vezi și Mihai Pelin, *op. cit.*, p.102; Dr. Mircea Mușat, *op. cit.*, pp.76-77.

18 Valeriu-Florin Dobrinescu, *op. cit.*, p.55.

19 Florica Dobre, Vasilica Manea, Lenuța Nicolescu, *Anul 1940. Armata română de la ultimatum la dictat. Documente. Volumul III*, Editura Europa Nova, București, 2000, pp.338-392.

denotă că guvernul român ar fi avut timp suficient pentru organizarea unei posibile evacuări a Basarabiei, aici ne referim la operațiunile strict necesare, care se execută în perioada premergătoare operațiunii în sine.

Chiar dacă în discursul difuzat la data de 29 martie, V.M. Molotov a susținut faptul că în privința problemei teritoriale nerezolvate cu România „... nu s-a pus chestiunea înapoierii Basarabiei pe calea armelor”²⁰, începând cu data de 01 aprilie, Înaltul Comandament Sovietic declanșează o amplă activitate militară la granița cu România, concretizată prin masive transporturi de trupe, intrarea acestora în dispozitiv, pregătirea și echiparea terenului din punct de vedere genistic și, nu în ultimul rând, declanșarea acțiunii subversive și de dezinformare a populației, acuzând printre altele, România de pregătirea unei agresiuni armate contra Rusiei Sovietice²¹,

Începând cu luna mai pregătirile militare la granița de est a României încep să crească gradual în intensitate și amploare, fiind evidentă o invazie sovietică în viitorul apropiat.

Acestea s-au materializat prin ameliorarea comunicațiilor rutiere și pe căile ferate, executarea de recunoașteri aeriene și terestre, evacuarea satelor din apropierea Nistrului, construirea de aerodromuri, depozite și barăci, intensificarea procesului de instrucție, a inspecțiilor și alarmelor de exercițiu, executarea unor exerciții combinate cu tancuri, aviație și mijloace speciale, întărirea efectivelor de pază a frontierei, mișcări masive de forțe și creșterea numărului de ambarcațiuni și material de forțare a cursurilor de apă, cum reiese din rapoartele structurilor de informații²².

În baza acestor informații era evident că pe malul stâng al Nistrului se pregătea luna de declanșare a ofensivei, ipoteză întărită și de cuprinsul sintezei săptămânale a Secției a 2-a din Marele Stat Major, prezentată în ziua de 17 iunie, în care se specifică creșterea în intensitate a recunoașterilor aeriene și terestre, îmbunătățirea comunicațiilor, lărgirea unor căi ferate din Galiția, crearea de depozite de muniții și materiale, întinderea unor poduri peste Nistru, în Galiția etc., chemarea de noi rezerviști sub arme²³, Informațiile au fost corect percepute de Marele Stat Major Român și de comanda celor două Armate române (3 și 4) dislocate la frontierele de nord și est ale țării, însă, din păcate, din rațiuni politice care sunt greu de admis,

---

20 Ibidem.

21 Ibidem.

22 Ibidem.

23 Ibidem.

propunerile acestora privind pregătirea din timp a evacuării teritoriului Basarabiei, prin luarea unor măsuri premergătoare, le-au fost refuzate, consecințele dovedindu-se, mai târziu, dezastruoase.

Pregătirea concretă și detaliile privind declanșarea operațiunilor militare împotriva României în cazul refuzului ultimatumului au fost stabilite în data de 13 iunie 1940, pe timpul consfățuirii prezidate de Stalin, la care au participat V.M. Molotov, mareșalul S.K.Timoșenko,

comisarul poporului pentru apărare, mareșalul B.M.Șapoșnikov, șeful Statului Major General și alți comandanți militari²⁴.

Prin studiul operațiunilor militare sovietice executate de-a lungul frontierelor, au putut fi identificate din timp zonele de interes militar care, probabil, vor constitui direcții principale de ofensivă și de trecere a Nistrului. Astfel, au fost stabilite ca probabile puncte de trecere, următoarele zone: Tiraspol, Râbnița, Pașcani, Chițcani, Ovidiopol. De asemenea, puncte de interes pentru armata sovietică puteau fi și regiunile: Kutu-Vișnița, podul C.F. Sniatin, Serafince - pe frontiera Bucovinei, iar pe frontiera Nistrului: Hotin, Râmbița, Tiraspol, Insula Carolina²⁵.

Ulterior datei de 22 iunie, din datele furnizate de serviciile militare de informații românești, au putut fi stabilite zonele probabile de concentrare a forțelor sovietice și anume: zona Stara Uzica - Hodorenka - Kosov - Stanislavow - Czortkov; zona Grigoriopol - Tiraspol - Bugaz - Odessa, Razdelnaia.

În data de 26 iunie, Înaltul Comandament Sovietic era pregătit pentru declanșarea unor acțiuni ofensive împotriva României, dispunând în acest sens de forțe importante dispuse într-un dispozitiv de plecare la ofensivă constituit din două linii, prima fiind constituită din 7 corpuri de armată (18 -20 divizii de infanterie), 5 divizii cavalerie independente, 4 brigăzi motomecanizate, iar a doua din 5-7 corpuri de armată (17-20 divizii de infanterie), 2 corpuri cavalerie (5 divizii cavalerie), 3 brigăzi motomecanizate.

Totalul forțelor sovietice cuprindea: 12-14 corpuri de armată (totalizând 35-40 divizii de infanterie), 2 corpuri de cavalerie (7 divizii de cavalerie independente) și 7 brigăzi motomecanizate, în plus fiind posibilă aducerea în termen de 8-13 zile a 10-15 divizii din Polonia și din rezerva generală a trupelor din Ucraina.

Forțele sovietice erau grupate în semicerc la N și E de Nistru în 3 grupări de forțe dispuse în Ucraina Occidentală și Podolia (Grupul de Nord), în regiunea

24 Mihai Pelin, *op. cit.*, p.12.

25 Florica Dobre, Vasilica Manea, Lenuța Nicolescu, *op.cit.*, pp.338-392.

Dubăsari – Odessa (Grupul de Sud) și în regiunea Moghilev – Râbnița (Grupul de Legătură).²⁶

În noaptea de 26-27 iunie orele 22.00 a fost emis „Ordinul de Operațiuni nr. 001” pentru Grupul Hipomecanizat, care reprezenta misiunea de declanșare a invaziei celor 2 provincii românești: Basarabia și Nordul Bucovinei, în cazul în care România nu le-ar fi acceptat revendicările.

Din analiza documentului, în special a misiunilor stabilite pentru marile unități din compunerea Grupului Hipomecanizat²⁷, reiese foarte clar că serviciile de informații românești și Marele Stat Major Român evaluaseră corect faptul că, odată declanșată, ofensiva viza întreaga Moldovă, nu numai Basarabia²⁸.

Dacă forța militară, datorată numărului mare de unități aflate în dispozitivul de plecare la ofensivă era impresionantă, mai târziu, după executarea evacuării, din datele culese de serviciile de informații românești, s-a dovedit că elementul uman nu era în totalitate de calitate, fapt dovedit de altfel și pe timpul derulării evacuării, în cazurile în care unii dintre comandanții unităților române (din păcate mult prea puțini) s-au opus imixtiunii trupelor sovietice. În astfel de cazuri reacția trupelor sovietice a fost neașteptată, acestea renunțând rapid la acțiunile de intimidare și dezorganizare a coloanelor de trupe românești, în pofida superiorității numerice și a înzestrării.

„Atât generalii cât și ofițerii sovietici erau în general nepregătiți, fără inițiativă și lipsiți de cunoștințele corespunzătoare gradelor pe care le poartă”²⁹, realitate datorată masivelor epurări făcute între anii 1936-1938, în rândurile armatei sovietice, când corpul ofițeresc a fost practic decimat, posturile de comandă fiind ocupate cu ofițeri și subofițeri recrutați din rândurile comuniștilor, a căror valoare profesională era îndoielnică³⁰.

În ceea ce privește trupa, aceasta poate fi împărțită în două categorii: prima o reprezentau soldații care încadrau unitățile de elită ale armatei sovietice și anume

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ Grupul hipomecanizat avea în componere Corpurile 2 și 4 cavalerie, Divizia motorizată de Vânători 91, Brigăzile blindate 5 și 23, un batalion din brigada 24 blindată, 26 tancuri din Brigada 26 blindată și Brigada 38 blindată, 29 tancuri din Brigada 10 blindată (Ordinul de operații nr.001. Statul Major al Grupului Hipomecanizat. *Apud*, Mihai Pelin, *op.cit.*, p.70).

²⁸ *Ibidem*, p.74.

²⁹ Florica Dobre, Vasilica Manea, Lenuța Nicolescu, *op.cit.*, pp.338-392.

³⁰ Între anii 1936-1938, în Uniunea Sovietică s-a derulat „Marea Teroare”, în timpul căreia au fost condamnați la moarte pentru trădare și spionaj mareșalul Tuhacevski și alți șapte generali din conducerea armatei. Au fost eliminați din armată trei mareșali din cinci (Tuhacevski, Egorov și Blucher), 13 generali de armată din 15, 8 amirali din 9, 50 generali de corp de armată din 57, 154

Marile unități motomecanizate, aviația, parașutiștii și unitățile speciale, care fac parte din contingente tinere, bine instruite, dotate cu armament modern, educate în spirit comunist, iar cea de-a doua, cea mai numeroasă, o constituiau rezervești mai în vârstă, care încadrează celelalte unități ale armatei sovietice, prost echipați și înarmați, murdari, neinstruiți și foarte puțin disciplinați, cu un moral foarte scăzut³¹.

Analizând toate aceste informații, precum și faptul că armamentul soldaților sovietici era de calitate inferioară și prost întreținut, Marele Stat Major Român concluziona că o asemenea armată formată dintr-un conglomerat de naționaliști, „lipsită de o conștiință națională și condusă spre un ideal, pe care nu-l înțelege, va putea face foarte greu față unei armate naționale cu moralul ridicat”³².

Concluzionând, putem afirma că superioritatea armatei sovietice față de armata română consta doar raportul numeric uman și cantitatea materială, factorul uman fiind inferior armatei române, însă, discrepanțele privind resursa umană erau uriașe, drept pentru care rezistența armatei române în fața eventualei ofensive sovietice nu putea fi decât de scurtă durată, fără ajutor extern.

În ceea ce privește armata română, în primăvara anului 1940 aceasta se confrunta cu o paletă largă de neajunsuri care influențau în mod negativ starea de spirit, realități ce își aveau originea în disfuncționalitățile apărute cu preponderență în anii 30 când, datorită apariției unei multitudini de factori favorizați de modul de guvernare al României, s-au acutizat gradual.

S-a ajuns în situația ca în iunie 1940 România să aibă o armată prost instruită, echipată insuficient, cu dotare și înzestrare precară, cu un corp de comandă în parte dezbinat, lipsă de coeziune camaraderească, dar cu o dorință sinceră de a se lupta până la sacrificiu cu inamicul ce se prefigura la granițele de Nord și Est, calitate ce nu era suficientă pentru a putea apăra și salva ființa națională.

Descrierea cea mai elocventă a situației dezastruoase la care ajunsese armata română după restaurație³³, a fost cel mai bine surprinsă în scrisoarea generalului

---

generali de divizie din 186, 16 comisari de armată din 16, 25 de comisari de corp de armată din 28. Totodată, au mai dispărut 75 din 80 membri ai Consiliului Militar Suprem, la care s-au mai adăugat 35.000 din 80.000 de ofițeri. (Prof. univ. dr. Valentin Ciorbea, *Din istoria secolului XX. Volumul I. 1918-1939*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2000, p.156).

31 Florica Dobre, Vasilica Manea, Lenuța Nicolescu, *op.cit.*, pp.338-392.

32 *Ibidem*.

33 În primăvara anului 1930, principele Carol, fiind la curent cu situația din țară, a căutat să profite de criza generală și nemulțumirile unei părți a populației față de activitatea guvernului Maniu și de disensiunile dintre partide pentru a-l înlătura pe regele Mihai și a urca pe tron. A fost ajutat în acțiunea sa, printre alții, de locotenent-colonel Tătăranu Nicolae (atașatul militar al României